

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ինչպե՞ս բնակիչներին ներգրավվել ՏԻՄ որոշումների
կայացման գործընթացում

Այս հրատարակությունը (խմբագրությունը) ներկայացնում է «Հայաստանի գյուղական
համայնքներում ագրոկենսաբազմազանության պահպանության և օգտագործման
միջոցով կենսապայմանների բարելավում» ծրագրի արդյունքների մի մասը: Գլոբալ
Էկոլոգիական Հիմնադրամի (ԳԷՀ) կողմից աջակցվող սույն ծրագիրը համակարգվում է
Բիովերսիթի Ինթերնաշնալի (IPGRI) կողմից ՄԱԿ-ի շրջակա միջավայրի ծրագրի
իրականացման աջակցությամբ (UNEP):

1 Ի՞նչ է տեղական ինքնակառավարումը

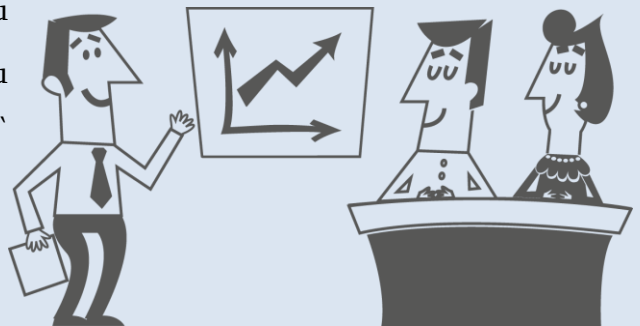
Համայնքի բնակչության բարեկեցության բարելավման նպատակով սեփական պատասխանատվությամբ և օրենքի շրջանակներում ինքնուրույն գործող համայնքի իրավունքն ու կարողությունն է:

2 Ի՞նչ է համայնքը

Համայնքը բնակիչների հանրությունն և վարչատարածքային միավոր է, որի սահմաններում համայնքի բնակիչներն ուղղակիորեն կամ օրենքով սահմանված ընտրովի մարմինների միջոցով իրականացնում են տեղական ինքնակառավարում:

3 Ո՞վքեր են իրականացնում տեղական ինքնակառավարում

Ժողովրդի իշխանություն իրականացնելու և համայնքային խնդիրները լուծելու նպատակով՝ համայնքներում օրենքով սահմանված կարգով ընտրվում են տեղական ինքնակառավարման մարմիններ՝ համայնքի ավագանի և համայնքի ղեկավար:

4 Ինչպե՞ս են ընտրվում համայնքի ղեկավարը և ավագանին

Նրանց ուղղակի ընտրական իրավունքով ընտրում են համայնքի բնակիչները:

5 Ավագանին քանի՞ անդամից է բաղկացած

Ավագանու անդամների թիվը կախված է տվյալ համայնքի ընտրողների թվից:

Համայնքի ընտրողների թիվը	Ավագանու անդամների թիվը
մինչև 1 000	5
1 000 - 2 000	7
2 000 - 4 000	9
4 000 - 10 000	11
10 000 - 70 000	15
70 000 - ից ավելի	21

6 Որո՞նք են տեղական ինքնակառավարման մարմնի հիմնական սկզբունքները

- համայնքի անդամների առջև հաշվետու լինելը
- տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության հրապարակայնությունը և թափանցիկությունը
- տեղական ինքնակառավարմանը համայնքի բնակիչների մասնակցությունը:

7 Ի՞նչ ունի համայնքը

Անշարժ և շարժական գույք, դրամական միջոցներ և գույքային այլ իրավունքներ:

8 Ի՞նչ աղբյուրներից է գոյանում համայնքի սեփականությունը

- պետական սեփականություն համարվող գույքը համայնքի սեփականությանը հանձնելուց
- համայնքային ենթակայության հիմնարկների և կազմակերպությունների գործունեությունից
- համայնքի բյուջեի եկամուտներից և օրենքով չարգելված այլ ֆինանսական մուտքերից
- համայնքի բյուջեի հաշվին ձեռք բերված գույքից
- քարեգործական հատկացումներից, քաղաքացիների, հիմնարկների և կազմակերպությունների նվիրատվություններից
- օրենսդրությամբ չարգելված այլ աղբյուրներից:

Համայնքի ղեկավարը մշակում է համայնքի քառամյա զարգացման ծրագիր, որը ներկայացնում է նորընտիր ավագանու հաստատմանը՝ վերջինիս լիազորությունների ստանձնման օրվանից եռամսյա ժամկետում: Համայնքի ավագանին քննարկում է ներկայացված ծրագիրը, կատարում է փոփոխություններ և իր որոշմամբ ընդունում այն:

2002 թվականին ընդունված Տեղական Ինքնակառավարման մասին ՀՀ օրենքի համաձայն (հոդված 54) համայնքի բյուջեն եկամուտների (մուտքերի) ձևավորման և ծախսման մեկ տարվա ֆինանսական ծրագիրն է, որը նպատակաուղղվում է համայնքի քառամյա զարգացման ծրագրի և համայնքին՝ օրենքով վերապահված լիազորությունների իրականացմանը:

Տեղական հարկերի, տուրքերի և վճարների, պետական սեփականություն համարվող հողերի վարձավճարների, համայնքի սեփականություն համարվող գույքի վարձավճարների, համայնքի մասնակցությամբ կազմակերպությունների՝ իրեն հասանելի շահույթի մասնաբաժնի, համայնքի սեփականության օտարումից ստացվող գումարների և պարտադիր այլ վճարների մուտքագրումից, որոնք համայնքի բյուջե ինքնուրույն ապահովում են

համայնքների համապատասխան ստորաբաժանումները: Եկամտային հարկի, շահութահարկի մասհանումների մուտքը համայնքի բյուջե ապահովվում է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

12 Ո՞վ է հաստատում համայնքի բյուջեն

Յուրաքանչյուր տարի համայնքի բյուջեն հաստատում է համայնքի ավագանին: Ավագանին համայնքի բյուջեում փոփոխություններ է կատարում համայնքի ղեկավարի նախաձեռնությամբ:

Համայնքի բյուջեն բաղկացած է երկու մասերից.

Համայնքի բնակիչն իրավունք ունի տեղյակ լինելու և մասնակցելու բյուջեի պլանավորմանը: Համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի և (կամ) տարեկան բյուջեի կառավարման գործընթացներում համայնքի բնակիչների մասնակցությունն ապահովելու համար ձևավորվում է համայնքի ղեկավարին կից խորհրդակցական մարմին:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆԸ

ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

1 Ի՞նչ է նշանակում մասնակցություն տեղական ինքնակառավարմանը

Համայնքում իրականացվող գործընթաց, որի միջոցով բնակիչները տեղեկացվում են տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեության մասին և ուղղակի կամ անուղղակի ներգործություն են ունենում տեղական ինքնակառավարման մարմինների որոշումների կայացման հարցում:

2 Ո՞վ իրավունք ունի մասնակցել տեղական ինքնակառավարմանը

Տվյալ համայնքի տասնվեց տարին լրացած յուրաքանչյուր բնակիչ:

3 Ի՞նչպես է համայնքի բնակիչը մասնակցում համայնքի զարգացման ծրագրի և բյուջեի կառավարման գործընթացներում

Համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի և (կամ) տարեկան բյուջեի կառավարման (կազմման, հանրային քննարկման, իրականացման (կատարման) և վերահսկման) գործընթացներում համայնքի բնակիչների մասնակցությունն ապահովելու համար համայնքի ղեկավարի առաջարկությամբ և համայնքի ավագանու որոշմամբ ձևավորվում է համայնքի ղեկավարին կից խորհրդակցական մարմին՝ աշխատակազմի և համայնքային կազմակերպությունների համապատասխան մասնագետների ընդգրկմամբ, ինչպես նաև համայնքի ավագանու մեկից մինչև երեք անդամների, բնակիչների, փորձագետների և այլ շահագրգիռ անձանց ներգրավմամբ (վերջիններիս համաձայնությամբ): Համայնքի ղեկավարը մինչև համայնքի զարգացման քառամյա ծրագրի և (կամ) տարեկան բյուջեի նախագծերը համայնքի ավագանու հաստատմանը ներկայացնելը կազմակերպում և անցկացնում է հանրային բաց լսումներ և (կամ) քննարկումներ բնակիչների համար:

4 Ինչպե՞ս է հրապարակվում համայնքի զարգացման ծրագիրը և բյուջեն

Զարգացման ծրագիրը և բյուջեն համայնքի բնակչության համար առավել մատչելի դարձնելու համար պատրաստվում և հրատարակվում են հիմնական ցուցանիշներ, վիճակագրական և գրաֆիկական տվյալներ պարունակող տեղեկատուներ ու գրքույկներ: Համայնքի ավագանու նիստը դռնբաց է: Առանձին դեպքերում ավագանու նիստին ներկա անդամների ձայների երկու երրորդի որոշմամբ կարող է անցկացվել դռնփակ նիստ: Համայնքի ավագանին նիստին կարող է հրավիրել և լսել ցանկացած անձի:

5 Ե՞րբ են անցկացվում ավագանու նիստերը

Ավագանու նիստ լինում է ոչ պակաս, քան երկու ամիսը մեկ: Ավագանին կարող է անցկացնել նաև արտահերթ նիստեր:

6 Ինչպե՞ս է համայնքը տեղեկացվում ավագանու նիստի մասին

Ավագանու հերթական նիստից առնվազն 7 օր առաջ համայնքի ղեկավարը հրապարակում է տեղեկություն ավագանու նիստի ժամանակի, վայրի վերաբերյալ և օրակարգի նախագիծը: Հրապարակումն իրականացվում է համայնքներում՝ համայնքի ավագանու նստավայրում դրանք փակցնելու միջոցով, ինչպես նաև այն վայրերում, որոնք մատչելի են համայնքի յուրաքանչյուր տեղանքի բնակչի համար՝ առնվազն մեկ տեղ՝ յուրաքանչյուր երկու հազար բնակչի համար:

7 Ինչպե՞ս է համայնքի բնակիչը մասնակցում ավագանու նիստի օրակարգի ձևավորմանը

Օրակարգում հարց ընդգրկելու նախաձեռնությամբ կարող են հանդես գալ համայնքում հաշվառված, տասնվեց տարին լրացած անձիք: Այդ նպատակով անհրաժեշտ են համայնքի՝ հարցին կողմ բնակիչների ստորագրությունները, որոնք պետք է ներկայացվեն համայնքի ղեկավարին:

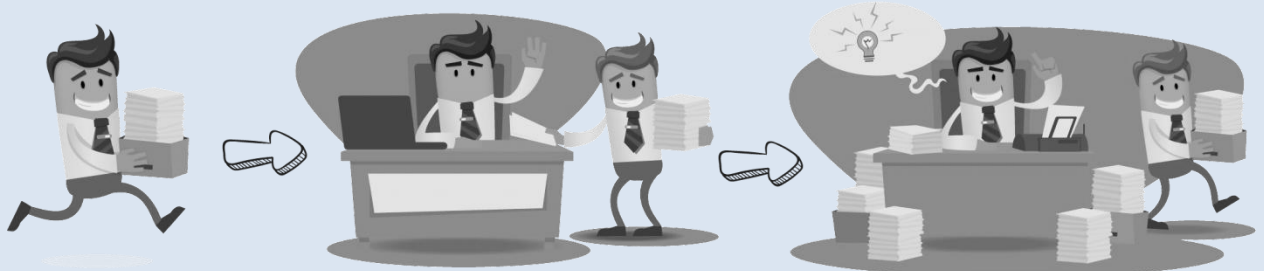
Անհրաժեշտ ստորագրությունների քանակ	Բնակիչ
4%	մինչև 1 000
2%	1 000 - 10 000
1%	10 000 և ավելի

8 Ե՞րբ է քննարկվում բնակիչների նախաձեռնությամբ ներկայացված հարցը

Հարցը պարտադիր կարգով ներկայացվում և քննարկվում է ավագանու նիստում ոչ ուշ, քան համայնքի ղեկավարի կողմից դրա ստանալուց հետո՝ մեկ ամսվա ընթացքում:

9 Ո՞վ է ներկայացնում բնակիչների հարցն ավագանու նիստում

Հարցը նախաձեռնած բնակիչների կողմից ընտրած ներկայացուցիչը՝ որպես հեղինակ, իսկ հարցի քննարկման կարգը սահմանվում է ավագանու կանոնակարգով:

10 Ե՞րբ կարող է նույն հարցը նորից ներկայացվել ավագանի

Առաջին քննարկումից առնվազն վեց ամիս հետո:

11 Ինչպե՞ս է ավագանին հանդիպում համայնքի բնակչի հետ

Համայնքի ղեկավարը համայնքի բնակիչների ընդունելության, ինչպես նաև հանրային հանդիպումներ և քննարկումներ կազմակերպելու համար յուրաքանչյուր ամիս առնվազն մեկ օր կահավորված սենյակ կամ դահլիճ է հատկացնում համայնքի ավագանու անդամին:

12 Ընթացիկ ինչպիսի՞ տեղեկատվություն ստանալու իրավունք ունի համայնքի բնակիչը

Համայնքի բնակիչն իրավունք ունի պարբերաբար հանդիպել համայնքի ավագանու անդամի հետ և տեղեկանալ ավագանու աշխատանքների մասին, իրազեկվել համայնքի ղեկավարի կողմից համայնքում ծրագրվող քաղաքաշինական փոփոխությունների մասին, վիճակագրական և գրաֆիկական տվյալներ պարունակող տեղեկատվություններից ու գրքույկներից տեղեկանալ համայնքի բյուջեի հիմնական ցուցանիշների և ռազմավարական ծրագրերի մասին:

